

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava -painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoitaessa. Kyselyssä on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommenteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenvedo-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvedosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvedosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Sähköpostin liitteenä on mukana tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyynnön käsittelyn helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Lausunnot pyydetään toimittamaan sosiaali- ja terveysministeriöön 15.12.2017 klo 16.15 mennessä. Annetut vastaukset ovat julkisia. Lausuntoyhteenvedossa otetaan huomioon vain määräaikaan mennessä saapuneet lausunnot.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite: <https://www.webropolsurveys.comxxx>

Lisätietoja lausuntopyynnöstä antavat:

Osastopäällikkö ylijohtaja Kirsi Varhila, p. 02951 63338, s-posti kirsi.varhila@stm.fi
Hallitusneuvos Pirjo Kainulainen, p. 02951 63092, s-posti pirjo.kainulainen@stm.fi
Hallitusneuvos Pekka Järvinen, p. 02951 63367, s-posti pekka.jarvinen@stm.fi
Hallitussihteeri Maria Porko, p. 02951 63417, s-posti maria.porko@stm.fi

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Suunnittelija Henriikka Tammes, p. 02951 63182, s-posti henriikka.tammes@stm.fi
Projektisihteeri Jaana Aho, p. 02951 63395, s-posti jaana.aho@stm.fi
Osastosihteeri Maria Outinen, p. 02951 63589, s-posti maria.outinen@stm.fi

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi: **Tuusulan kunnahallitus**

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi: **Aila Toivonen**

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot: **Pirjo Vainio** puh.040 314 4401, pirjo.vainio@tuusula.fi

Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimituksessa: 27.11.2017

Toimielimen nimi: **Tuusulan kunnanhallitus**

Onko vastaaja*

Tuusulan kunta
 sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
 sairaanhoitopiiri
 maakunnan liitto
 muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
 valtion viranomaisen
 järjestö
 yksityinen palveluntuottaja
 joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä valinnanvapauslain tavoitteista

Kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvien kustannuksien kasvua 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä. Valinnanvapauslain tarkoituksena on edistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden mahdollisuuksia valita palveluntuottaja, parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua sekä vahvistaa palvelujärjestelmän kannusteita kustannusvaikuttavaan toimintaan ja jatkuvaan kehittämiseen.

1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei x**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen edellyttäisi laajemman palvelun sote-keskuksia, nyt ehdotetussa mallissa sote integraatio ei tapahdu optimaalisella tavalla. Ehdotus on hyvin terveydenhuoltopainotteinen. Ehdotettu erikoislääkärien tuominen malliin ei ole perusteltua eikä se kavenna terveys- ja hyvinvointieroja ja oleellinen sosiaalipalvelujen osuus jää vähälle, joten integraatio puuttuu. Tämä valinnanvapauslakiehdotus ei kavenna terveys- ja hyvinvointieroja, vaan ehdotettu on jopa nykymallista taaksepäin kulkemista ja terveys- ja hyvinvointierot lisääntyvät. Heikoimmassa asemassa olevat asiakkaat eivät tule tässä riittävästi huomioiduksi. Esimerkiksi

Keski-Uusimaalla ollaan rakentamassa aluenäkökulmasta vahvemmin asiakastarpeeseen vastaavia ratkaisuja.

Vaikka maakunnan sote-palveluita tuotaisiin sote-keskusten yhteyteen, tuottajien väliin tulee uusi organisaatoraja, jota peruskuntien sote-asetilla ei tänä päivänä ole. Uudistuksen alkuperäinen tavoite jää näin toteutumatta.

Yhdenvertainen saatavuus voi maantieteellisesti parantua joillakin alueilla, mutta ei yhdenvertaisesti koko maassa.

2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin x**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Tarjonta vaikuttaa asiakkaan vaikutusmahdollisuuksiin, ja niillä alueilla, joissa tarjonta ei jatkossakaan ole suurta, vaikutusmahdollisuudet eivät tule lisääntymään.

Lakiluonnos edistää mahdollisesti niiden satunnaisesti palveluja tarvitsevien asiakkaiden osalta, jotka tietävät mikä heille on tarkoituksenmukaista, mutta ellei tätä tietoa ole ei myöskään voi vaikuttaa tarkoituksenmukaisella tavalla ts. voi vaikuttaa jopa tilannetta huonontavalla tavalla.

3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei x**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Tämä edellyttäisi sitä, että asiakkaalla itsellään olisi osaamista ja tietoa arvioida tilanteeseensa sopivaa palvelua (asiakkaan tulisi olla ”ammattilainen”). Jotta tämä toteutuisi, tulisi sosiaalipalvelujen osuus sote-keskuksessa olla vahvempi.

4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin x**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Pykälässä 42 maakunta voi asettaa ehtoja palvelujen yhteensovittamisesta palveluntuottajalle. Tällä menettelyllä on mahdollisuus määrittää ehdot ja peruseriaatteen vahvasti tai löysästi ohjaaviksi. Tämä jää siis täysin maakunnan päätettäväksi. Yhteensovittamisen vastuutahon määrittelyä, jossa maakunnan liikelaitos vastaa asiakkaan palvelujen yhteensovittamisesta (36 §), pidetään hyvänä. Tämä edellyttää maakunnan järjestämistehtävän sujuvaa organisointia ja palveluprosessien kuvausta. Asiakassuunnitelma nousee keskeiseen rooliin yhteensovittamisen menetelmänä (34 §). Asiakassuunnitelman velvoittavuuden astetta voisi tiukentaa turvattaessa asiakkaan palvelutarpeen toteuttamista. Asiakkaan palvelujen yhteensovittaminen saattaa hämärtää tilanteessa, jossa palveluntuottajia on määrällisesti paljon ja ne toimivat erillään itsenäisinä hallinnollisina organisaatioina (liikelaitos, yhtiöt, ostopalvelut, ammatinharjoittajat....) eikä tilanteen edellyttämää case-manager –tyyppistä tehtävää ole kuitenkaan osoitettu millekään taholle. Sote-keskukseen jalkautuvat liikelaitoksen sosiaalihuollon asiantuntijat eivät poista kokonaan em. haastetta (37 §). Asiakkaan palvelutarpeen arviointiin ja palveluneuvonnan ja –ohjauksen velvoittavuuteen ja tärkeyteen palvelujen kohdentumisen menetelmänä pitää kiinnittää laissa enemmän huomiota.

5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin x**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Lakiesitys mahdollistaa horisontaalisen ja vertikaalisen integraation, mutta se ei turvaa sitä. Mallissa maakunta saa tuottaa kaikkia asiakkaan tarvitsemia palveluja. Näiden suhteen horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio toteutuu. Silloin, kun asiakas valitsee yksityisen sote-keskuksen tai käyttää asiakasseteliä, integraatio toteutuu nykyistä palvelujärjestelmää heikommin. Yksityisen sote-keskuksen käyttö johtaa vertikaaliseen disintegraatioon, sillä nykyisin sosiaalitoimen ja perusterveydenhuollon palvelut ovat pääosin integroitua, joillakin alueilla myös erikoissairaanhoidon palvelut. Asiakassetelin käyttö johtaa horisontaaliseen disintegraatioon. Laajaan valinnanvapauteen perustuva sosiaali- ja terveydenhuolto, jossa millään tuottajalla ei ole velvoitetta eikä valtuuksia ohjata ja johtaa palveluketjua edellyttää erittäin hyvin resursoitua ja asiantuntevaa tilaajaa. Esitetyssä mallissa integraatiosta huolehtiminen pitäisi selkeästi vastuuttaa ja resursoida maakunnan tilaajapuolelle. Integraatio edellyttää, että jollakin taholla on valtuudet ja resurssit ohjata, ohjeistaa ja valvoa ohjeistuksen mukaista toimintaa ruohonjuuritason toiminnassa. Tärkeä osa integraation seuranta on tiedolla johtaminen. Mikä taho määrittää palveluketjun johtamistiedon, kerää sen ja sen avulla johtaa palvelujärjestelmää mallissa, jossa osa

palveluketjussa toimivista itsenäisistä toimijoista toimii kapitaatioperusteisesti, osa vuosibudjetilla ja osa elää suoritepalkkioilla.

6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin x**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnan järjestämisvastuusta säädetään hallituksen esityksessä järjestämislaiksi. Esitys valinnanvapauslainsäädännöksi muuttaa maakunnan tehtäviä sujuvien palvelukokonaisuuksien ja integraation turvaamisessa.

Maakunnan kyky toimia järjestäjänä riippuu keskeisesti paitsi järjestämisosaamisesta ja riittävästä resurssista myös valtion taloudellisesta ohjauksesta maakuntien verotusoikeuden puuttuessa. Esitys valinnanvapauslaiksi mahdollistaa maakunnalle ehtojen asettamisen suoran valinnan palveluitten tuottajalle, asiakassetelipalveluitten tuottajalle, henkilökohtaisen budjetin palveluitten tuottajalle ja näiden ehtojen yksipuolisen muuttamisen ml maksettavien korvausten määrä ja perusteet. Näiltä osin järjestämisvastuun toteuttamiselle on edellytykset.

Valinnanvapauslakiesityksen taloudellisia vaikutuksia on vaikea ennakoida. Mikäli kustannusten rajautuminen ei toteudu tavoitetulla tavalla, järjestäjän edellytykset tehtäviensä hoitamiseen vaikeutuvat. Tuottajaverkoston ohjaus ja valvonta tulevat olemaan haasteellisia toteuttaa varsinkin niissä maakunnissa, joissa tuottajia on paljon. Resurssien siirtyminen liikelaitoksesta muuhun tuottajaverkostoon voi myös haitata järjestäjän tehtävää, sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä väestölle yhdenvertaisesti.

Asiakassetelin tuominen esimerkiksi erikoissairaanhoidon palveluihin esitetyllä tavalla voi aiheuttaa ongelmia erikoissairaanhoidon palvelujen järjestämisessä resurssien ja osaamisen siirtyessä laajentuvaan tuottajaverkostoon. Sama ongelma liittyy kaikkiin monituottajamallin mukaisten palvelujen resursseihin. Mikäli potilas- ja asiakasturvallisuus uhkaa vaarantua, järjestäjä joutuu rajaamaan tuottajaverkostoa ja näin kaventamaan väestön valinnanvapautta. Tämä voi johtaa siihen, että eri maakunnissa väestölle ei voida järjestää yhdenvertaisesti palveluita.

Järjestäjän vastuulle on esitetty kuuluvan palveluitten saumaton integraatio asiakaskohtaisesti ja eri toimijoiden yhteistyön vahvistaminen. Nyt lausuttavana olevassa esityksessä integraation toteuttaminen on haasteellista, koska väestön palvelutarpeen arviointi, palveluitten suunnittelu ja asiakasohjaus on hajautettu useille toimijoille.

7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

- a. kyllä x**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Uudistus mahdollistaa uudet palveluinnovaatiot ja edistää toimintatapojen muutosta. Kapitaatioon painottuva korvausmalli suuntaa parhaimmillaan tuottajia laadulla ja innovatiivisuudella kilpailuun. On kuitenkin huomattava, että uusien toimintamallien on oltava hyvinvointi- ja terveyseroja kaventavia ja näyttöön perustuvia. Tämä edellyttää järjestäjältä vahvaa osaamista, ohjausta ja valvontaa lisäten järjestäjän velvoitteita ja resurssitarpeita. Palveluitten saatavuuden ja saavutettavuuden lisääminen ja uudet toimintamallit eivät saa johtaa palveluitten epätarkoituksenmukaiseen käyttöön, erityistason palveluitten lisääntyvään käyttöön tai erilaisten elämäntilanteitten medikalisoitumisen lisääntymiseen.

8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei x
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapausesitykseen liittyy paljon kustannusten hallinnan epävarmuustekijöitä. Saatavuuden lisääminen lisää kysyntää. Mikäli tuottavuuden lisääminen ei samassa yhteydessä onnistu, tulevat kustannukset kasvamaan. Palveluitten kustannustehokkuus ja vaikuttavuus kärsivät, mikäli resursseja kohdentuu epätarkoituksenmukaiseen ja heikosti vaikuttavaan palveluun.

Palveluitten integraatiolla voidaan hävittää hukkaa poistamalla päällekkäisiä ja epätarkoituksenmukaisia toimintoja, mikäli tuottajaverkosto pirstaloituu voimakkaasti, järjestäjällä on erittäin vaativa tehtävä ohjata palvelukokonaisuuksia kustannustehokkaasti. Kustannusten lisääntyminen voi olla suurempi kuin sen kustannushyöty jota uudet toimintamallit potentiaalisesti tuottavat. Toimivien hoitoketjujen ominaisuuksia ovat riittävä asiakasvolyymi, osaamisen keskittäminen, laatu ja näiden kautta saavutettava kustannustehokkuus. Tuottajaverkoston laajentuessa merkittävästi kustannustehokkuuden saavuttaminen on erittäin haasteellista mm. siksi, että näyttöön perustuvat hoidon porrastukset pirstaloituvat.

Tuotannon siirtyminen julkiselta toimijalta yksityisille lakiesityksen mukaisesti edellyttää maakunnalta sopeuttamistoimenpiteitä kustannusten nousun ehkäisemiseksi. Mikäli maakunta ei tähän pysty, esimerkiksi sen vuoksi että julkiset palvelut on joka tapauksessa turvattava, kustannukset voivat kasvaa. Suunhoidon palveluissa on odotettavissa merkittävä kustannusten nousu aikuisväestön siirtyessä suoran valinnan suunhoidon yksiköiden asiakkaiksi.

Paljon palveluita tarvitsevien asiakkaiden tehostettu ohjaus, ennustava analytiikka ja palveluiden keskitetty koordinaatio ovat keinoja hillitä näiden asiakkaiden kustannuksia. Henkilökohtaisen budjetin mekanismin käyttö asiakkailla, joilla on laaja-alaista palvelutarvetta, kustannusvaikutukset riippuvat paljolti siitä, millaisia määrittelyjä kukin maakunta tekee palvelutarpeen laaja-alaisuudesta ja budjetin laajuudesta. Käynnissä olevasta Keski-Uudenmaan henkilökohtaisen budjetin kokeilusta saadaan suuntaviivoja myös henkilökohtaisen budjetin kustannuksista erilaisilla asiakasryhmillä.

Asiakassetelin käytön laajuus on maakunnan päätettävissä. Mikäli se otetaan laajasti käyttöön, samalla kun julkista palvelua tulee ylläpitää, kustannukset nousevat ilman sopeuttamistoimenpiteitä. Valinnanvapauden toteutuessa esitetyllä tavalla se edellyttää merkittäviä investointeja ICT-ratkaisuihin. Valtakunnallinen kokonaisarkkitehtuuryö on käynnissä. Käyttöönotto- ja ylläpitokustannukset tarkentuvat myöhemmin.

Tuottajaverkoston toteutuessa esitetyllä tavalla, riskinä on merkittävien yhteisöverotulojen valuminen ulkomaille. Lisäksi koska asiakassetelin hinnat tulee asettaa niin, että syntyy markkinoita, mutta hintojen tulee olla vähintään maakunnan hintojen suuruisia, tämä automaattisesti estää kustannusten hillintää.

Kustannusten kasvun hillitseminen 3 miljardilla eurolla on epätodennäköistä. Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) pitää sote-uudistuksen 3 miljardin säästötavoitetta epärealistisena ja talousvaikutuksia vaikeasti arvioitavina. Vaikutusten arvioinnissa oli lisäksi mainittu 41 tekijää, jotka aiheuttivat kustannusten nousua.

Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista

9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalouksista.

9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin x**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Yhdenvertaisen saatavuuden turvaa osin se, että sote-keskuksen palveluvalikoima määritellään lain 16 §:ssä. Eriarvoisuutta lisää se, että maakunta voi itse määritellä konsultaatio- ja avovastaanottopalvelujen vähimmäislaajuuden maakunnan asukkaiden palvelutarpeen mukaan. Tämä tulee aiheuttamaan tulkintaa siitä, mikä on tuo asukkaiden palvelutarve. Konsultaatio- ja avovastaanottopalveluja on lain mukaan oltava sisätautien, lastentautien, geriatrian ja silmätautien erikoisaloilta. Ei ole tarkoituksenmukaista, että edellä mainitulla tavalla tietyt erikoisalat määritellään laissa. Maakunnalla on tosin mahdollisuus laajentaa erikoisaloja harkintansa mukaan. Valtakunnallisesti ajatellen konsultaatio- ja avopalvelujen erikoisaloittainen sisältö voi vaihdella, joten yhdenvertainen saatavuus ei siltä osin toteudu.

Palvelujen saavutettavuus vaihtelee ajallisesti ja maantieteellisesti maan eri osissa riippuen maakunnan päättämästä palveluverkosta.

9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. liian laaja
- b. sopiva x**
- c. liian suppea

Vapaamuotoiset huomiot

Vastausvaihtoehdot ovat liian kategorisia eivätkä anna oikeaa kuvaa kannanotosta. Lakiin kirjattua sote-keskuksen palveluvalikoimaa voidaan pitää vähimmäisvaatimuksena. Sosiaalipalvelujen osuus sote-keskuksessa on kuitenkin niin ohut, että keskusta voisi kutsua ”te-keskukseksi”. Julkisen vallan käyttö määrittelee sote-keskuksen palveluvalikoimaa. Erikoisalojen määrittely lakiin on tarpeeton ja niistä päätös tulisi jättää maakunnalle. Erikoisalojen palveluja voitaisiin tarpeen mukaan tuoda liikelaitoksesta sote-keskukseen. Asiakkaan mahdollisuus saada palvelunsa samassa toimipisteessä lisää palvelujen integraatiota sekä asiakkaan mahdollisuutta hoitaa kaikki asiansa yhdellä käyntikerralla. Sote-muutoksen tavoitteena ovat asiakaslähtöiset palvelut.

9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

- a. liian laaja
- b. sopiva x**
- c. liian suppea

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin x**
- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Selvyiden vuoksi olisi hyvä kirjata myös liikelaitoksen vastuulle kuuluvat muut kuin sote-keskuksen ja suunhoidon yksikön palvelut. Asiakassetelillä tarjottavat palvelut määritellään 24 §:ssä selkeästi, mutta henkilökohtaisen budjetin palvelut (28 §) kuvataan niukasti.

Henkilökohtaisella budjetilla tuotettavat palvelut olisi syytä määritellä aukottomasti siltä osin mitkä palvelut kuuluvat henkilökohtaisen budjetin piiriin, sekä siltä osin katetaanko asiakkaan koko palvelukokonaisuus henkilökohtaisella budjetilla vai onko mahdollista kattaa vain osa palvelukokonaisuudesta henkilökohtaisella budjetilla.

9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

a.	kyllä	x
b.	kyllä pääosin	
c.	ei pääosin	
d.	ei	
e.	ei kantaa	

Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

a.	kyllä	
b.	kyllä pääosin	x
c.	ei pääosin	
d.	ei	
e.	ei kantaa	

Vapaamuotoiset huomiot

Sote-keskuksessa työskentelevä liikelaitoksen sosiaalihuollon ammattihenkilöistä koostuva ryhmä yhdistää em. organisaatioiden liitospinnan. Sosiaalihuollon palveluneuvonta, - ohjaus ja palvelutarpeen arviointi on perusteltua olla sote-keskuksessa toimijoiden yhteistyön turvaamiseksi ja asiakkaan palvelun sujuvoittamiseksi.

10. **Lakiluonnoksen 4 luvussa** säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos.

10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

a.	kyllä	
b.	kyllä pääosin	x
c.	ei pääosin	
d.	ei	
e.	ei kantaa	

Vapaamuotoiset huomiot

6 kk välein toteutuva vaihto-oikeus on ajallisesti liian lyhyt, erityisesti pitkäaikaissairaille ja muilla paljon palveluita tarvitsevilla. Pitkäjänteinen ja kokonaisvaltainen hoidon ja palvelun toteuttaminen vaarantuu, jos palveluntuottaja vaihtuu puolivuositain tai vaikka vuosittainkin. Tämän pykälän määrittely antaa rajattoman vaihtomahdollisuuden vaihtaa tuottajaa muulla erityisellä syyllä, jota ei tässä erikseen tarkenneta. Mahdollistaa epätarkoituksenmukaisen ”shoppailun”.

10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

a.	kyllä	x
b.	kyllä pääosin	
c.	ei pääosin	
d.	ei	
e.	ei kantaa	

Vapaamuotoiset huomiot

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

11. **Lakiluonnoksen 5 luvussa** säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä.

11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

a.	liian laaja	x
b.	sopiva	
c.	liian suppea	

Vapaamuotoiset huomiot

Laaja asiakasseteli pilkkoo asiakkaan hoito- ja palveluketjut pieniin osiin, joita on hyvin hankala hallita yhteisestä asiakassuunnitelmasta huolimatta. On erittäin kyseenalaista, saavutetaanko näin laajalla valinnanvapaudella kokonaisuuden näkökulmasta kustannustehokasta toimintaa ja pystytäänkö maakunnan liikelaitoksen toimintavarmuus turvaamaan.

Asiakassetelin piiriin on nyt määritelty 1/2 - 2/3 sairaaloiden toiminnasta. Asiakassetelin näin laaja käyttö romuttaa erikoissairaanhoidon palveluverkoston ja johtaa erittäin merkittävään palvelujen saatavuuden ja laadun heikkenemiseen nykyiseen nähden.

Erikoissairaanhoidotoiminnassa on huomattavia ennen kaikkea laadullisia mutta myös kustannustehokkuuteen liittyviä mittakaavaetuja. Tästä syystä toimintaa on tarkoituksenmukaista keskittää yksiköihin, joissa toimintavolyymit ovat suuret. Kirurgisen toiminnan tuottaminen asiakassetelillä muutoin kuin erittäin tarkkaan rajatuissa toimenpiteissä rikkoo toimivat hoitoketjut, vähentää kaikkien toimijoiden volyymiä ja heikentää sekä laatua että kustannustehokkuutta. Yhteispäivystyssairaalat ovat vastuussa erikoissairaanhoidon päivystystoiminnasta. Päivystys on osa yhteiskunnan turvaverkkoa, jonka avulla kyetään suoriutumaan yksilöllisistä ja laajemmista poikkeustilanteista. Tässä keskeistä on riittävän valmiuden ja osaamisen turvaaminen kaikkina vuorokaudenaikoina (24/7) ja myös ruuhka- ja kriisitilanteiden hoitaminen. Päivystävien sairaaloiden kiireetön toiminta muodostaa nyt reservin ruuhkatilanteiden hoitoon. Päivystävissä sairaaloissa tarvitaan 7-8 lääkäriä yhtä lääkäripäivystyspistettä kohti. Esimerkiksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä näitä päivystyspisteitä on 197. Mikäli suunniteltua asiakasseteliä sovellettaisiin liki kaikkeen kiireettömään leikkaustoimintaan, se johtaisi erittäin todennäköisesti erikoislääkärikatoon yksityiselle puolelle vaarantaen samalla päivystysvalmiuden ylläpidon. Tällaisessa tilanteessa myös yksityisiltä toimijoilta tulee edellyttää päivystysvalmiuden ylläpitoa,

mikä kasvattaa merkittävästi kustannuksia ja estää säästötavoitteen saavuttamisen. Jo muutaman vuoden poissaolo päivystävästä toiminnasta johtaa ammatilliseen osaamisen vajeeseen, joka on vaikeasti korjattavissa.

11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei x**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnalle annetaan tässä mahdollisuus rajata asiakassetelin käyttöä, mikäli se on välttämätöntä palvelukokonaisuuksien toimivuuden tai palvelujen kustannustehokkaan järjestämisen näkökulmasta tai jos sen käyttö vaarantaa maakunnan liikelaitoksen lakisääteisistä tehtävistä suoriutumisen. Tulkinnanvaraisuutta jää liikaa.

2. momentin mukaan maakunta voi rajata asiakassetelin käyttöönoton laajuutta, jos se on välttämätöntä palvelukokonaisuuksien toimivuuden tai palvelujen kustannustehokkaan järjestämisen kannalta. Asiakasseteliä ei saa käyttää, jos asiakas- tai potilasturvallisuus voi vaarantua. Lakiehdotuksessa asiakasseteli on annettu maakunnan liikelaitoksen velvoitteeksi. On vähintään epäselvää, millä tavalla maakunta voi rajata laissa sen liikelaitokselle annettua velvoitetta. Vaikka tällainen keino olisikin, ei asiakas- tai potilasturvallisuuden vaarantumista voida varmuudella todentaa ennen kuin asiakasseteliä käytettäessä asiakas- tai potilasturvallisuus on jo vaarantunut. Todennäköisin mekanismi, jolla asiakas- tai potilasturvallisuus vaarantuu, on yksityisen palvelutuottajan heikkolaatuinen palvelu. Tällaisen mahdollisuutta ei voi mitenkään varmuudella poissulkea etukäteen. Toinen mekanismi, jolla asiakas- tai potilasturvallisuus, palvelukokonaisuuksien toimivuus tai palvelujen kustannustehokkuus voi vaarantua on tilanne, jossa liikelaitoksen avainosaajia tai laajasti muuta henkilökuntaa siirtyy asiakassetelituottajien palvelukseen. Henkilöstön siirtymisestä ei luonnollisesti voi olla mitään varmuutta, ennen kuin se on tapahtunut. Yksittäiset asiakassetelit eivät missään palvelussa johda ylitsepääsemättömiin ongelmiin, mutta on täysin mahdoton etukäteen arvioida, mikä on sellainen asiakassetelien laajuus, mikä johtaa ongelmia aiheuttaviin henkilöstösiirtymiin.

Käytännössä maakunta voi varmistua 2. ja 3. momentin ehtojen toteutumisesta vain siten, että se ei myönnä asiakasaseteleitä lainkaan.

11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei x**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valtioneuvoston asetuksella erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä on vähennetty huomattavasti niiden yksiköiden määrää, jotka saavat tehdä anestesiaa vaativia leikkaustoimenpiteitä ja keskitetty toimintaa yksiköihin, joidenka toimenpidemäärät ovat riittävät laadun takaamiseksi. Nyt valinnanvapauslakiehdotuksessa esitetään, että yksityiset palvelutuottajat saisivat asiakassetelillä tuottaa näitä palveluja vapaasti. Tämä johtaisi siihen, että liikelaitosten toimenpidevolyymit laskisivat merkittävästi, jolloin joko kustannukset kasvavat huomattavasti tai toiminnan laatu sekä päivystys- ja muu varautumiskyky merkittävästi laskee. Mahdollisuudet päivystystä vaativien tilanteiden hoitoon heikkenee merkittävästi ja ennen kaikkea kyky vastata poikkeustilanteisiin romahtaa.

Vapaan valinnanvapauden käytön sääntelymahdollisuutta turvallisempi tapa avata erikoissairaanhoidon toimintoja valinnanvapauden piiriin olisi käyttää alihankintamallia, jossa valinnanvapauden piiriin avattaisiin niitä erikoissairaanhoidon palveluja, joissa väestön palvelutarve ylittää päivystävän sairaalan päivystysvalmiuden tehokkaalle ylläpidolle tarpeellisen elektiivisen toiminnan volyymin ja koulutettavien lääkärin erikoistumiskoulutuksessa tarvittavan elektiivisen toimintavolyymin. Tämä ylimenevä osa elektiivisestä toiminnasta voitaisiin liikelaitoksen toimesta kilpailuttaa ja antaa palveluseteleitä potilaille käytettäväksi niiden tuottajien palvelupisteissä, jotka on kilpailutuksessa hyväksytty palveluntuottajiksi. Mallissa ei syntyisi palvelujen ylitarjontaa/yliresursointia ja maakunnalla/liikelaitoksella olisi ehdotettua mallia merkittävästi paremmat edellytykset valvoa toiminnan laatua ja asianmukaisuutta. Malli mahdollistaisi kiireellisen ja päivystyksellisen palvelutuotannon turvaamisen sekä liikelaitoksen toimintavalmiuden poikkeustilanteissa merkittävästi nyt esitettyä mallia paremmin. Sitä ei esitetty sääntelymalli turvaa.

11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

a.	kyllä	
b.	kyllä pääosin	x
c.	ei pääosin	
d.	ei	
e.	ei kantaa	

Vapaamuotoiset huomiot

Säännökset antavat liian ison valinnanvapauden asiakkaalle ja liian nopeasti, mikä johtaa osaoptimointiin, jolloin asiakkaan kokonaisvaltainen hoito ja palvelu kärsivät ja kokonaiskustannukset kasvavat. Kansalaisilla ei kaikilta osin ole kaikkeen valintaan mahdollisuuksia/välineitä.

Asiakkaan näkökulmasta on epätarkoituksenmukaista, ettei hän voi valita asiakassetelillä maakunnan liikelaitosta. Se vähentää valinnanvapautta ja johtaa asiakkaan kannalta monimutkaiseen prosessiin, jossa saadakseen palvelut liikelaitokselta hänen tulee kieltäytyä asiakassetelistä, jota hänelle on lain mukaan kuitenkin tarjottava. Asiakkaan tulee ehdottomasti voida valita asiakassetelillä myös maakunnan liikelaitos, jos asiakassetelin käyttö halutaan viedä näin laajaksi.

11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin x**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Lakiesityksen mukaan maakunta voi laajentaa asiakassetelin käyttöä myös muihin kuin suoran valinnan palveluihin. Toisaalta maakunta voi rajata setelin käyttöä mikäli palvelukokonaisuuden toimivuus, kustannustehokkuus, asiakas- tai potilasturvallisuus tai maakunnan liikelaitoksen toimintaedellytykset vaarantuvat. Näiltä osin ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet ovat olemassa. Sen sijaan tilanteessa, jossa asiakas ei halua ottaa vastaan asiakasseteliä, maakunnan on järjestettävä palvelu joko ostopalveluna, maakunnan liikelaitoksen palveluna tai toisen maakunnan palveluna. Järjestäjän vaikutusmahdollisuudet julkisten palveluitten palveluvalikoiman rajaamiseen ovat näin ollen vähäiset.

12. **Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin** henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin x**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Henkilökohtainen budjetti valinnanvapauden mekanismina edellyttää asiakkaalta tai hänen mahdolliselta läheiseltään kykyä suunnitella ja hankkia omat palvelunsa. Huomioiden se, että lakiesityksen mukaan henkilökohtainen budjetti kohdentuu ainakin ikääntyneisiin sekä vammaispalveluitten ja kehitysvammapalveluiden asiakkaisiin, tulee asiakasohjaajien rooli entistä tärkeämmäksi. Palveluitten valinnassa on erityisen tärkeää huolehtia siitä, että palvelut ovat vaikuttavia yksittäisen asiakkaan tasolla eivätkä valinnat perustu mielikuviin tai mainontaan. Maakunnan on mahdollista laajentaa henkilökohtaisen budjetin kohderyhmiä. Näistä rajauksista ja reunaehdoista johtuen henkilökohtaisen budjetin käyttö valinnanvapauden laajentamisessa tulee olemaan rajatun asiakasryhmän tavoitettavissa. Lakiesityksen mukaan asiakas ei voi valita henkilökohtaisella budjetillaan maakunnan liikelaitoksen tuottamia palveluita. Tämä on merkittävä heikkous henkilökohtaisen budjetin sääntelyssä, ja tämä rajausta tulee poistaa lakiesityksestä. Henkilökohtaisen budjetin käyttöön otossa tulee säätää siirtymäaika, jotta käynnissä olevista kokeiluista saadaan mahdollisimman laaja kokemus ennen kuin henkilökohtainen budjetti otetaan käyttöön valtakunnallisesti.

13. **Lakiluonnoksen 7 luvussa** säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin x**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Mahdollistaa, mutta ei turvaa. Ohjauksen ja neuvonnan osalta lakiluonnoksessa tuodaan selkeästi esiin se, että kaikilla toimijoilla on velvoite ohjata ja neuvoa asiakasta hänen oikeuksistaan ja vaihtoehtoistaan. Tältä osin asiakkaan oikeudet turvataan riittävällä tavalla. Myös asiakassuunnitelman osalta asiakkaan oikeudet sekä asiakastarpeet toteutuvat riittävällä tavalla, kunhan asiakas osaa hakeutua saamiensa ohjeiden ja neuvojen perusteella oikeaan paikkaan ja sovitun henkilön luo. Asiakkaan on vaikea selviytyä uudessa palvelujärjestelmässä, joka on monimutkainen ja käytetyt käsitteet vaikeita ymmärtää. Ei tarvitse olla edes erityisen tuen asiakas tai laaja-alaisesti palveluja tarvitseva asiakas, joille tuleva palvelurakenne on liian monimutkainen omakohtaisesti haltuun otettavaksi vaikka palvelujen yhteensovittamisessa autetaankin. Tältä osin palvelut eivät toteudu asiakkaan tarpeiden ja uudistukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Kun asiakas tarvitsee monia toisiinsa integroituja palveluja, palvelut tulisi saada liikelaitokselta ja tällöin koordinaatio olisi yhdessä paikassa, liikelaitoksessa.

14. **Lakiluonnoksen 8 luvussa** säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä.

14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä x**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)

14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

- a. kyllä x**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaa muotoiset huomiot

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksentavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin x**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Tulee huolehtia, etteivät tuottajille asetetut ehdot ja vaatimukset, esimerkiksi raportointi ja talouden seuranta muodostu esteeksi erityisesti pienten yritysten ja yksityisten ammatinharjoittajien osallistumiselle palveluiden tuottamiseen. Esimerkiksi sinänsä hyvään ja kannatettavaan Kanta – palveluun liittyminen saattaa aiheuttaa yksityiselle ammatinharjoittajalle merkittäviä lisäkustannuksia. Menettelyt eivät välttämättä kaikilta osin vahvista lakiluonnoksen tavoitetta kustannustehokkaaseen toimintaan.

Lisäksi palvelujen laatua tulee arvioida säännöllisesti, esimerkiksi vuosittain neuvotteluissa tilaajan ja tuottajan/tuottajien kesken.

15. **Lakiluonnoksen 9 luvussa** säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksentavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä x**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Velvoitteet ovat selkeät ja säännökset tarkoituksenmukaiset.

16. **Lakiluonnoksen 10 luvussa** säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin x**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Sote-keskuksen kiinteän maksun osuus on suun terveydenhuollossa vähintään puolet ja muissa suoran valinnan palveluissa vähintään 2/3 maakunnan osoittamasta määrärahasta. Yksityiskohtaiset perusteet perustuvat oletuksille, jotka eivät kannusta ainakaan pienten tai edes keskisuurten suun terveydenhuollon toimipisteiden säilymiselle vaan niiden myymiseen isompaan riskien kantamiseen ja suurempiin asiakasvolyyymeihin pystyville toimijoille. Suun terveydenhuollossa varsinkin laitteiden, välineiden ja osaamistason ajan tasalla pysyminen on selvästi kalliimpaa kuin muissa suoran valinnan palveluissa.

Kiinteässä korvauksessa suun terveydenhuollon ja muiden suoran valinnan palveluiden yhteisinä kansallisina tarvetekijöinä käytetään listautuneiden asiakkaiden ikää, sukupuolta, sairastavuutta ja sosio-ekonomisia tekijöitä. Näiden lisäksi muissa suoran valinnan palveluissa käytetään työssäkäyntiä yhtenä tarvetekijänä. Kaikkia viittä tarvetekijää on kuitenkin perusteltua käyttää kiinteän korvauksen määrittelyssä myös suun terveydenhuollossa, jotta lopullinen kiinteä korvaus edustaa riittävällä tavalla listautuneita asiakkaita. Tarvetekijöiden osalta oli ristiriitaisuutta lakiluonnoksen ja yksityiskohtaisten perustelujen suhteen.

Keski-Uusimaan kokeilun perusteella riittävyyttä on vaikea arvioida ennen kuin asiaa on käytännössä kokeiltu pidempään.

16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

a.	kyllä	x
b.	kyllä pääosin	
c.	ei pääosin	
d.	ei	
e.	ei kantaa	

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauden näkökulmasta säännökset ovat tarkoituksenmukaisia, mutta sote-uudistuksen 3 mrd säästötavoitteen näkökulmasta ei, koska tämä voi tuottaa alueellisesti hyvin erilaisia ratkaisuja ja kustannuksia.

16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

a.	kyllä	
b.	kyllä pääosin	
c.	ei pääosin	
d.	ei	x
e.	ei kantaa	

Vapaamuotoiset huomiot

Varsinkin uudistuksen alkuvaiheessa toimintaedellytykset ovat kovin eriarvoiset. Maakuntataustaisella sote-keskuksella ei ole historiaansa pohjautuvan poliittisen päätöksentekojärjestelmän vuoksi mahdollisuutta käyttää veroeuroja ennen uudistusta tapahtuvaan mainontaan ja markkinointiin sillä tavoin kuin yksityisellä sote-organisaatiolla. Uudistuksen alettua

korvausjärjestelmä kiinteän ja niukan kapitaatiokorvauksen muodossa ei anna sote-liikelaitokselle tasavertaista mahdollisuutta asiakkaille suunnattuun mielikuvamainontaan varsinkaan, kun uudistus ei sisällä ennakkokorvauksia. Maakunnan sote-keskus ei voi ottaa myöskään lainaa rahoituksen riittävyyden varmistamiseksi. Yksityinen sote-keskus voi toimia paljon vapaammin ennen uudistusta kuin myös uudistuksen aikana rahoituksensa turvaamiseksi – tarvittiinpa sitä itse toimintaan tai markkinointiin. Tilanne varmasti tasaantuu pitkällä aikavälillä.

17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta.

17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin x**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Koska maakunnalla olisi mahdollisuus päätöksensä mukaisesti ottaa asiakasseteli käyttöön heti vuoden 2020 alusta lukien erikseen päättämissään palveluissa, laki mahdollistaa sen, että saatavuus ei heikkene niissäkään tilanteissa, jossa kunnilla tai kuntayhtymillä on ollut palvelusetelit käytössä voimassa olevan palvelusetelilain mukaisesti. Mikäli maakunta ei juuri edellä mainittujen tilanteiden osalta kuitenkaan syystä tai toisesta tekisikään riittävässä laajuudessa päätöstä asiakassetelin käytöstä heti vuoden 2020 alusta, palvelujen saatavuudessa saattaa tulla siirtymävaiheessa merkittäviä vaikeuksia niiden kuntien palvelujen osalta, joissa palveluseteli on ollut käytössä.

Siirtymäsäännös on kuitenkin niin tiukka, että maakunnalla on valmistautumisaikaa liian vähän, jonka vuoksi on aiheellista siirtää käyttöönottoa samaan ajankohtaan kuin sote-keskusten toiminta alkaa, eli 1.1.2021.

17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin x**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Siirtymäsäännös on aikataulultaan niin tiukka, että valmistautumisaikaa tulisi ehdottomasti jatkaa, jotta palveluntuottajilla on valmius toiminnan käynnistämiseen.

17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin x**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Järjestelmä on monivaiheinen. Ratkaisevan tärkeää on, että maakunnan tiedotus on toimivaa ja kattaa kaikki ikä- ja asiakasryhmät.

17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin x**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Koska yksityisiä ja maakunnan liikelaitoksen palveluntuottajia koskee samat vaatimukset, yksityisten tuottajien toimintaedellytykset eivät esityksen myötä heikkene. Toimintaedellytykset riippuvat kuitenkin myös palveluntuottajan resursseista ja kilpailukyvystä.

17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin x**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Nykyisessä esityksessä on paljon elementtejä, jotka vahvistavat pienten toimijoiden mahdollisuutta toimia osana maakunnan palveluntuottajaverkostoa. Periaatteessa vaatimukset ovat yhdenmukaiset sekä suurille että pienille toimijoille. Pienten toimijoiden asemaa vahvistaa myös se, että niillä on mahdollisuus toimia alihankinnan kautta toisen palveluntuottajan rinnalla. Tosiasia kuitenkin on, että pienille toimijoille vartenotettavaksi toimijaksi pääseminen on huomattavasti suuremman työn takana syntyvässä kilpailukentässä ja resurssivaatimukset voivat muodostua kohtuuttomiksi.

18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin x**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Vaikutusten arvioinnin alkuosuus oli kohtuuttoman positiivinen.

19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

On selvää, että kuntayhtymän omistajakuntien sote-palvelutuottajaorganisaatioiden asema muuttuu valinnanvapauslainsäädännön voimaantulon myötä. Toimimme alueella, jossa yksityistä palveluntarjontaa on runsaasti. Kunnallisten sote-palveluiden käyntikortit – vastaanotto- ja suun terveydenhuollon palvelut kilpailevat tulevaisuudessa asiakkaistaan. Lakimuutoksen myötä kunnallinen palvelukulttuuri on uuden haasteen edessä – kuntalainen valitsee sen palveluntuottajan omakseen, joka vastaa parhaiten hänen tarpeisiinsa ja odotuksiinsa. Näin ollen kunnallisen palvelun asema muuttuu kuntalaisten silmissä. Keski-Uudenmaan kunnat saavat tulevasta esimerkia käynnissä olevan valinnanvapauskokeilun aikana. Selkeä muutos nykytilaan ja kuntatoimijan asemaan on myös se, että jatkossa vertailuja eri toimijoiden välillä ei enää tehdäkään pelkästään naapurikuntien tai vastaavan kokoisten kuntien kesken vaan alueellisesti, maakunnallisesti tai valtakunnallisesti kenen tahansa palveluntuottajan kanssa.

Julkisen toimijan kilpailukykyyn sekä valmistautumisen mahdollisuuksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

Esitys on laadittu hyvinvoivien ja satunnaisesti palveluja käyttävien asiakkaiden näkökulmasta.

Siirtymävaihe valinnanvapauteen on erityisen riskialtis. Mikäli nyt kuvatulla valinnanvapaudella edetään, siirtymävaiheen järjestelyt ja tuki tulee turvata vahvasti sekä kansalaisille että sote-toimijoille. Vähintään alkuvuodeksi ennustamme kaaosta, kustannusten kasvua eikä sote-osaajien riittävydestä ole varmuutta. Massiivisten työntekijäsiirtymien johdosta sote-palveluiden ja sote-organisaatioiden toimivuus vaarantuu erityisesti Uudellamaalla.

Palvelujen jatkuvuuden turvaaminen on kriittisen tärkeä ja se tulee huomioida ennakoivissa toimenpiteissä, mm. siirtymäajoissa!

21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.](#)